

భద్రాద్రి రామచంద్ర శతకము

13190

భద్రాద్రిరామచంద్ర శతకము

కర్త:

బళ్ళ రామచంద్రరాజకవి

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణ్యము:

శ్రీ

భద్రాద్రిరామచంద్ర శతకము

బళ్ల రామచంద్రరాజకవి

ప్రణీతము.

మొదటికూర్పు 2000.

కాకనాడ:

శ్రీ పతిముద్రాశాలయమున

ముద్రితము.

1937.

సర్వస్వామ్యసంకలితము.]

[మూల్యము రు 0-4-0 ఐ.

వీ తి క.

..o..

నే నితకు ముచు పాండ్రగీర్వాణములు యథోచితముగ నభ్యసించి, దేశకాలపాత్రముల ననుసరించి నాకరీ జీవనము చేయువాఁడనై కొంతకాలము ప్రాథమికోన్నత పాఠశాలలలో సంస్కృతపండితునిగను, తెలుగుపండితునిగను బనిచేసి లోకలు బోర్డులలో నధికారి ప్రాపకమునకై పద్యములు చెప్పి చెప్పి, విసువుఁజెంది తుదకుఁ బ్రాచీనకవుల యాశయములఁ బరిగణించి నాయిష్టదేవతయు, నిహపరసౌఖ్యప్రదాతయు నగు శ్రీ భద్రా ద్రిరామచంద్రుని సంబోధించుచు, నూటపదియాఱు పద్యములు లోకస్వభావమెఱింగి, నీతి భక్తియుతముగ వ్రాసి కృతీసమర్పణ చేసితిని.

ఈభద్రాద్రిరామచంద్రశతకమం దేవేని దోషములున్నఁ బాఠకమహాశయులు మన్నింతురు గాక !

నా శతకమును విని ప్రోత్సహించుచు నభిప్రాయముల నొసంగిన నామిత్రులకును, ముద్రించుటకుఁ దగిన ధనసాహాయ్య మొసర్చిన కవితాభిమానులకును సదా కృతజ్ఞతాపూర్వకాభి వందనము లర్పించుచున్నాను.

వేళంగి, }
1—8—37. }

ఇట్లు,
బళ్ల రామచంద్ర రాజు.

క వి తా భి మా ను లు

అమలాపురం తాలూకా.

మ. రా. రా. శ్రీ

సలాది బుచ్చయ్యగారు గ్రామమునసబు,	సోమదేవరచాలెం	రు	16
ఆకాశం కొండలరావుగారు, జమీందారు, కందికుప్ప			5
సూకల సత్యనారాయణమూర్తిగారు, జిల్లాబోర్డు			
	మొంబరు,	కందికుప్ప	5
ఏడిద వేంకన్నగారు		”	5
ఏడిద సూరయ్యగారు, గ్రామమునసబు		”	5
తాడి తిరుపతయ్యగారు, దొంతుకుఱ్ఱ			5
కొప్పశెట్టి ధనరాజుగారు			5
ర్యాలి స్వామిగారు, ఉప్పుడి			5
గుఱ్ఱాల చోరయ్యగారు, కొండుకుమరు			5
బుద్ధరాజు రంగరాజుగారు, గెద్దనపల్లి			5
వెదుళ్ళపల్లి సత్యనారాయణమూర్తిగారు			
	కొత్తవూరు	జగన్నాథపురం	5
గుత్తుల సూర్యనారాయణమూర్తిగారు		”	5
చిక్కాల జానకిరామయ్యగారు, అయినాపురం			3
రంబాల మూలాస్వామిగారు, ఉప్పుడి			3
పినకా గోవిందరాజుగారు, కందికుప్ప			3

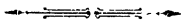
మ. రా. రా. శ్రీ

మంత్రప్రవేశ మల్లపరాజుగారు, ఉప్పుడి	2
బళ్ళ భాస్కరరావుగారు, కొత్తవూరుజగన్నాథపురం	2
పెనుమెత్త సత్యనారాయణరాజుగారు, పల్లంకుట్టు	2
గోనెమడతల వేంకటరామయ్యగారు, సోమదేవరపాలెం	2
గుద్దటి వేంకటరత్నంగారు, కొమానిపల్లిశివారు కేదెలలంక	2
తాడి వీరభద్రయ్యగారు, గ్రామమునసబు, దొంతుకుట్టు	1
తాడి రామయ్యగారు	1
తాడి నాగభూషణంగారు	1
గోనెమడతల అచ్చయ్యగారు, కందికుప్ప	1
తాడి నారాయణమూర్తిగారు, ,,	1
చాయసం గురవారావుగారు, పల్లంకుట్టు	1
అద్దేపల్లి విశ్వనాథంగారు, ,,	1
కసిరెడ్డి అయ్యపరాజుగారు, ,,	1
యల్లాప్రగడ శ్రీరామచంద్రవేంకటనారాయణగారు, పల్లంకుట్టు	1
కొత్తగుండ సుబ్బారావుగారు, ,,	1
తాడబత్తుల వీరాచార్యులుగారు, ,,	1
వరదా జగన్నాథంగారు, ,,	1
కొవ్వూరు సుబ్బరాజుగారు, కెద్దనపల్లి	1

శ్రీ రామ.

భద్రాద్రిరామచంద్రశతకము
(రామచంద్రీయము.)

శ్రీ రామ ! జయరామ ! శృంగారరామ ! స
త్ప్రియనామ ! యాచనవిజితసోమ !
శ్రీజానకీసతీచిత్తాబ్జభృంగ ! స
మాశ్రితరక్షాచణాంతరంగ !
శంఖచక్రగదాసింహాస్థానంబుతహస్త !
శతకోటిభానుతేజఃప్రశస్త !
దానవారి ! నృపాలమానసంరక్షణ !
కరిరాజపోషణ ! కలుషహరణ !

తే. గీ. దివిజంగాసముద్భవోద్దీప్తచరణ !
పక్షి గాజతురంగ ! విపక్షభంగ !
భద్రహృదయాబ్జపూప ! సద్భక్తపోష !
రమ్యగుణసాంద్ర ! భద్రాద్రిరామచంద్ర !

- సీ. వాగ్భూషణము లేనివానికి నిలువెల్ల
 సాము లుండిన సోయగమ్మ కలదె ?
 వితరణంబే లేనివిత్రం బ దెంతయు
 న్నను లోకమునఁ బ్రయోజనము కలదె ?
 ప్రతిపదంబును రసాస్పదము కాకుండినఁ
 గననమ్మ విసంగ నుత్సవము కలదె ?
 ఆజన్మభూతదయాశూన్యమతికి నెం
 తటిచదు పున్న సార్థకత కలదె ?
- గీ. ప్రకృతికాంతావిలాససంభరిత మగుప్ర
 పంచకపుమాయలో (బడి పలటిలి)
 భక్తితో నిన్నుఁ గొలువక ముక్తి కలదె ?; రమ్య... 2
- సీ. విద్వాంసునకు లేవు వింత దేశంబులు
 పరమార్థమున లేదు ఖాంధవంబు
 కవి యెఱుంగని సృష్టికలన యెచ్చట లేదు
 చవిలేనికూర వాచవినిఁ బడదు
 పండుగుపేరిటఁ బరమాన్నములు లేవు
 తిండిపోతుకు లేదు దండితనము
 ఎండమావుల నుండ దేమాత్ర ముదకము
 కులట లెవ్వరికి సంకోచపడరు
- గీ. ఊరిలోవారి కుండదు వారిభయము
 బాటసారి కుండదు వల్లకాటిభయము
 గాకూరికు లేదు కాలునిపాశభయము; రమ్య... 3

సీ. అగ్రహారము లీను నాస్య యెవ్వరి కుండె?
 బన్నులు కట్టించుప్రభులెకాని;
 వాక్కికముల నిచ్చువాసి యెవ్వరి కుండె?
 గవుల బాధించుభూధవులెకాని;
 యీనాము లిచ్చెడునీవి యెవ్వరి కుండె?
 హీతుల వంచించుభూపతులెకాని;
 పండితాదరణవైభవము లెవ్వరి కుండె?
 దుర్మంత్రులను బెంచుదొరలెకాని;

గీ. శ్రీతుల కుపకృతు లొసరించుకీతిపు లెవరు?
 తినెడుకూడును బోగొట్టుఘనులెకాని,
 యిట్టిప్రభువులా కవులఁ జేపట్టువారు?, రమ్య... 4

సీ. కలవానిచెంతను గాఁపురం బుండినఁ
 గష్టసుఖమ్ములు గాఢ మగును
 ఒడ లెఱుంగనిరాజుకడ నున్నభృత్యులు
 మానాపమానముల్ పూనవలయు

జూదరిస్తేహమ్ము నాదరించినపట్లఁ
 దుదకు నష్టములతోఁ దూలిపోవు
 నానులయిండ్లె యాస్థానమ్ము లైయున్న
 భోగులు జోగులై పోవుచుండ్రు

గీ. మనుజు లెల్లప్పుడును ధనమదముచేత
 మాసిపోవరె? బుద్ధులు మాతీపోయి;
 యెఱిగి తిరిగినవారికె పరువుగలదు; రమ్య... 5

సీ. పెద్దవారింటను బెత్తనదారైన
 నాదార్య మబ్బునే? యల్లునకును;
 సా మ్మిచ్చి లంజలచుట్ట మైసంతనే
 రారాజె కానిమ్ము రసికుఁ డగునె?
 పదిమందిలో మంచివానిని బడఁదిట్ట
 నె ద్దగునేకాని పెద్ద యగునె?
 వేషభాషలమాత్ర వేదాంతి తా నానె?
 పరతత్వ మెఱుంగనిపరమశుంత;

తే. గీ. శ్రీమదభిరామతారకనామరహిత
 కావ్యసాతము బుధజనశ్రావ్య మగునె?
 చెవుల గీపెట్టుర్నిల్లికారవమె కాని; రమ్య... 6

సీ. పురుషాయితము చేయఁపూఁబోడికా? సిగ్గు;
 వెలయాలికా? రాజవీధిభయము;
 పచ్చిమాంసంబు సాపడువానికా? దయ;
 తాఁగకా? యల్లునిరాజసంబు;
 పరు వెఱుంగనియూరబండికా? యంబౌరి;
 మంత్రికా? చెప్పుట తంత్రమహిమ;
 రస మెఱుంగనిపసరమునకా? కవనంబు;
 ముదికొండముచ్చుకా? ముద్దగుమ్మ;

తే. గీ. మాటవాసి యెఱుంగక కాటులాడు
 మోటుమానిసికా? హాస్యములపసండు;
 నరపిశాచికా? నీదివ్యచరణభ కి; రమ్య... 7

సీ. కామాతురుఁడు నావి కనిపెట్టి పొందునే?
 లంచగాఁ డెంచునే మంచితనము?
 లంజ మగం డెంతలాలింప మెచ్చునే?
 వెలయాలి నమ్మునే విటులబాస?
 లఘాతురుఁడు చుట్ట మన్న డ బ్బిచ్చునే?
 త్రాగి జమీ నిడ్డఁ ద్యాగియకానె?
 గయ్యాళి తనపతిగౌరవం బెంచునే?
 జ్ఞాని మోహబ్ధిలో జాటిపడునె?

తే. గీ. స్వసుఖమే కోరుకొనునట్టిస్వామి యెపుడు
 నాలకించునె? ప్రజలగగ్గోలు; నకట!
 యిట్టినారికి గతు లేమిపెట్టినావో?, రమ్య... 8

సీ. అప్పుఁజేసుక తిన్నపప్పుఁగూ డొకబెంగ
 పరులకల్మి కసూయపడిన బెంగ
 అన్నదమ్ములయాస్తు లపహరించిన బెంగ
 పెండ్లము విడనాడఁ బెద్దబెంగ
 అన్యాయ మొనరింప నంతకంటెనుబెంగ
 వర్ణసంకర మైనపట్ల బెంగ
 కూతురు చెడుఁ గైన మాతకుఁ గడుబెంగ
 కొడుకు దుండగుఁ డైన గొప్పబెంగ

తే. గీ. ఇట్టిసంసారపుంబెంగ లెన్నో పెట్టి
 కట్టికుడుపుచు నుంటివి కర్మమూ లని
 మాకు నినుఁ జేరుకొన నింక మార్గ మేది?, రమ్య...

- సీ. కులకాంత సతత మాకులతఁ జెందించిన
 నింద్రవైభవ మున్న నేమిశోభ
 కన్నకుమారు నాపన్నుఁ జేసినపట్లఁ
 దనమంచి కిఁక నేమిఘనత వచ్చుఁ
 దనసేవకులఁ బట్టి తహతహలాడింప
 నధికారమాన కేమి యంద మబ్బు
 నర్థి కే మీయక యల్లరి వెట్టినఁ
 బరమార్థమున కేమి పాలుగూడు
- గీ. వేలు లక్షలకొలఁదిని జాలినంత
 ద్రవ్య మార్జించి తుదకు నధర్మమూని
 సంచరించెడివారి కేసంచిత మ్మొ? రమ్య...

10

- సీ. హెచ్చుపన్నులు గట్టఁ బెచ్చునెగ్గినకా
 క్కెంటును మే మేమి కెంటఁగలము?
 అభిమానులకు నిచ్చు నధికార్లు గలుగ లో
 కలుబోర్లు నే మేమి కట్టఁగలము?
 కలవార లగుచుఁ బేదలకుఁ జో టీయని
 ధనికుల నే మేమి చెనకఁగలము?
 జారతాచోరతాచారపారీణుల
 కెంతబోధించి వారింపఁగలము?

- తే. గీ. అన్నిటికి నీవె కలవు నే నెన్నిసార్లు
 మొఱ్ఱవెట్టిన ఫల మేమి మూఢలోక
 మొంచదే వచ్చి పైబడు మంచిమాట, రమ్య...

11

సీ. పిల్లకాసుకు కొట్టి కల్లలాడించెడి
 యధికార్ల కేముండు నంత్యదశకు ?
 కూటసాక్ష్యము లిచ్చి కొంపలఁగూల్చెడి
 గజుసుకు పరలోక గతులు కలనె ?
 వడ్డికి వడ్డిలు సడ్డిపు లేకుండఁ
 గట్టువారికి ముక్తి గలదె భువిని ?
 అప్పుఁ గైకొని పోయి ముప్పుత్రిప్పలఁ బెట్టు
 చెడు గిహపరములఁ జెందఁగలఁడె ?

తే. గీ. వీరికర్మానుసార మాతీరు చేసి
 సాతకము గూర్చనో యపఖ్యాతికొఱకొ
 ఎఱుఁగలే మిఁక నీబుద్ధి కెఱుకఁగాదె, రమ్య... 12

సీ. బదులిచ్చి కొనితెచ్చు బంధువిరోధమ్ము
 చనవిచ్చి గైకొన్న చౌకతనము
 ఉపకారమున కేగి యురిలోఁ దగుల్కొంట
 మనసిచ్చి వీధిలో మాటఁబడుట
 ఇలువీడి పొరుగింట నెలపు చేకొనియుంట
 అడితప్పినవారి నంటియుంట
 చంచలాక్షుల నమ్మి వంచనసాతౌట
 కూటికై నీచులఁగూడఁ జనుట

తే. గీ. నాకె కా దిఁక జన్మజన్మములకైన
 నక్కటా ! యివి పగవారికైన వలదు
 బుద్ధిమంతుల కే నేమి బోధసేతు ?, రమ్య... 12

- సీ. భోగలాలనునకు రోగభయం బెచ్చు
 రోగి కోరికల నుజ్జూతలూఁగు
 చాగి కీయను డబ్బు సర్దుబా టుండదు
 శ్రీమంతుఁ డిడుటకుఁ జేయిరాదు
 సిరిగలానికి లేకు చిత్తశాంతి రవంత
 కూలివానికిఁ గోర్కి చాలహెచ్చు
 వేదవానిగృహంబు పిలలతో నిాడుఁ
 గలవాని కొకఁడైనఁ గలుగకుండు
- తే. గీ. తగినసతి యున్న నీడైనమగఁడు లేఁడు
 ప్రథితకవి యున్న రసికుఁడౌ ప్రభుఁడు లేఁడు
 ఏమొ నీసృష్టివైచిత్ర్య మెఱుఁగఁబోను, రమ్య... 14
- సీ. ప్రజ కసమ్మతమగు పరిపాలనంబును
 దుర్మూత్రి గలవారి దొరతనంబు
 పదవికై పరుల నాపదలపా లేయుట
 ఇంటగు ట్టిచ్చెడి తుంటరియును
 వేదాను లెఱుఁగని విప్రు లాధిక్యంబు
 అహమును విడనట్టి యణఁతువయును
 జాగా యెఱుంగని వాగుడితనమును
 పూఁటకూళ్లమ్మల పుణ్యగరిమ
- తే. గీ. ఎవరు మెత్తురు లోకము కేమిహితవు?
 చెడపే రేదొ తనపయిఁ బడఁ బోవఁ
 దానె గాదు పితామహుఁ దరమె యగునె?, రమ్య...

సీ. విద్వాంసునకు నేల వేషభాషలకుండు
 పరమమిత్రున కేల బాంధవంబు
 అరాతురున కేల యందచందంబులు
 కాటికాపరికి శృంగార మేల
 పలికిగాంకినవారి భాగ్యమ్ము లవియేల
 పాపికి సంసారభయ మదేల
 చెనటికి బరనింద చే శ్రేమి తెచ్చు ని
 రక్షరకుక్షీకి రాజ్య మేల

శ్లో. గీ. వినయ యెఱుంగనివానికి మనవి యేల
 కవిత యెఱుంగనివానికి గావ్య మేల
 అర్థి కన్నంబు బెట్టనియాస్తు లేల? రమ్య... 16

సీ. కలవాడె యైనచో గడనున్న గంధుకు
 తప్పు చేసిన వాని నొప్పుకొండ్రు
 భాగ్యవారుండు తిట్టి బాధపెట్టినపట్ట
 మందలిం పని మోద మందుచుండ్రు
 ధనికుండు ప్రాల్మాలి ఖనకుం డైననుగాని
 సామర్థ్య మని వాని సన్నుతిండ్రు
 శ్రీలుగలాడు కూనీలు చేసినగాని
 పొలియించె ఖలు నని పొగడుచుండ్రు

శ్లో. గీ. కలిమి వేరెత్త దలదూర్పు గలియుగంబు
 మంచిచెడలు యోచించుమనుజు లెవరు?
 ఎంతగ్రుడ్డిగ జగము సృష్టించి తయ్య! రమ్య... 17

సీ. మాతృభాషలకు సన్మానంబు కొఱతయ్యె
 పరభాషలకుఁ జాల బరువు హెచ్చె
 సంసారు లన్నిట సానులుగా నైరి
 సాను లన్నిటను సంసారు లైరి
 వర్ణాశ్రమాచారవాసన లడుగంటె
 మెట్టవేదాంతమే పట్టుబడియె
 పల్లెలన్నియుఁ బూటకూళ్లకు నెల వయ్యె
 నన్నసత్రము లన్ని యంతరించె

తే. గీ. జదువుసాము లింకేలని వదలి జార
 చోరు లయి కాలమున్ బుచ్చుకూరు లైరి
 ప్రబలెఁ బాశ్చాత్యపద్ధతుల్ ప్రాభవముగ. రమ్య...

సీ. దాత దగ్గిఁడై; ధనవంతుఁడా? లోభి
 న్యాయాధికారి యన్యాయకారి
 అగ్రకులగబులా? యడుగంటె మొదటికి
 నీచజాతులు పైకి నిలువఁ జూచె
 నల్పవిద్వాంసున కధిక మా గర్విమే
 గుణవంతునకుఁ గూడు కొఱత వచ్చు
 గుణహీనునకు డబ్బు కుప్పలు కుప్పలే
 కడుపేదవాని కాఁకలియు హెచ్చు

తే. గీ. రంభ వండున కగును బల్తాఁగ యుత్త
 మోత్తమునకును భార్య యా నుర్వియందు
 నేమొ నీస్థప్తివైచిత్ర్య మెఱుకపడను, రమ్య... 19

సీ. తినబోవువయసులోఁ గొన డబ్బు లేకుండు
 డబ్బుండి తినఁ గడు పుబ్బుచుండుఁ
 దనప్రాయమున విత్త నున లెక్కపెట్టఁడు
 ముదిమిలో గ వ్వైన వదలఁబోఁడు
 పండకుండినచేను ఫల మియ్యఁ డెవ్వఁడు
 పండఁ బన్ననివచ్చు ప్రముఖుఁ డుండు
 మానధనమ్మున కూనువానికి నేదొ
 సంసారలోపమే సంభవించుఁ

తే గీ. గటకటా! యివి నీచేతఁ గలుగుపనులొ
 కాక వారిపురాకృతకర్మఫలమొ
 యెంచ శక్యము కాదు బాధించ కయ్య! , రమ్య... 20

సీ. కలిమి యిచుకకల్లఁ గలవారలొ దెల్ల
 మొనగాఁడ నని యెంచుమునుజుఁ డొకఁడు
 బంధుత్వపు సేయువాఁ డయ్యు మదిని దా
 నిని మోక్ష మనుకొనుమునుజుఁ డొకఁడు
 ఓనమాలును వచ్చిరాని సాహితీతోడఁ
 దనపాండితికి నిక్కుమునుజుఁ డొకఁడు
 తనధర్మమును మానుకొనికూడఁ దనజాతి
 ఘనతకై యుప్పొంగుమునుజుఁ డొకఁడు

తే. గీ. ఇట్టు లున్నార లిది మాధ్యమే కదయ్య!
 అసలు ధనమును బదవి విద్యయును జాతి
 ఘనములే? పూజ్య మైనది గొనమెకాని, రమ్య... 21

సీ. కోపము వారించుకొనువాఁడె గురుమూర్తి
 పాడిఁ దప్పనివాఁడె పండితుఁడు
 ప్రీయుని దా మనసారఁ బ్రేమించునదె భార్య
 లంచ మద్దనివాఁడె సంచితార్థి
 పలువురు తల లూఁపఁ బాడినదే పాట
 వ్యాధిని గనిపెట్టువాఁడె వెజ్జ
 కన సర్వజనవశ్యమును తేయునదె విద్య
 యభయప్రదానమే యధికశక్తి

తే. గీ. రసికు నంకాన దీపించురమణివలె ని
 రక్షురునిగూడ వలపించునదియె కవిత
 యాపదకు నడ్డుపడువాఁడె యాప్తుఁ డెప్పుడు, రమ్య...

సీ. పార్థి భేదము వెట్టి పడఁగొట్టుటేకాని
 జాతిభేదం బేమి చావలేదు
 స్వార్థంబు విడినార మని చెప్పుటేకాని
 పదవులవై నాశ వదలలేదు
 పార్టీలు వృద్ధియై పరువెత్తుటేకాని
 యుపకార మొనరించు నూహలేదు
 వోటు వో ట నెడుసాపాటురాయశకు
 మనవిని వినుటకే మనసులేదు

తే. గీ. ఇట్టి మెంబర్లఁ బ్రెసిడెంట్లఁ బట్టు లరసి
 కొలువఁ బండితకవుల కేవిలువ గలదు ?

ఆశయింపఁగ నిడవె ? నీ వభిమతములు, రమ్య... 23

సీ. ఏ మన్నఁ బడినచో నెంతొసాత్త్వికుఁ డందు
 రెదిరింపఁగా వాఁడె యెడెమనిసి
 తమ కిచ్చకముగఁ జెప్పిన మంచివాఁ డంద్రు
 న్నాయంబు చెప్ప నన్యాయవాది
 పద్యము లెలుఁగెత్తిపాడిన భట్టగు
 మాటాడకుండిన మందుఁ డంద్రు
 కనిపెట్టిమాట్లాడ గడుసువాఁ డందరు
 చన విచ్చినంతనే చవట యాను

తే. గీ. రెవనిసామర్థ్య మెవరికి నెఱుకపడును
 బుద్ధిమంతులకేగాని పుడమియందు
 గంగలోఁ తెంచ శక్యమే కొంగలకుచు?, రమ్య... 24

సీ. బలియుఁ దా నెంతటితులువరక్కసి యైన
 విష్ణు మెప్పింపఁడే వితరణమున
 రావణుం డెంతదుర్మార్గుఁ డైయుండినఁ
 బాలింపఁడే లంక మే లనంగ
 దుర్యోధనుం డెంతమండగీఁ డైనను
 బ్రజల మన్నింపఁడే పాలనమున
 నందుఁ డెంతయసూయ నందినవాఁ డైనఁ
 బౌరులఁ జూడఁడే గౌరవముగ

తే గీ. వారు వారికి దగినట్టివారితోడ
 వైరము బూనిరేకాని వాస్తవముగఁ
 బ్రజల బాధించితే యెట్టిపట్ల నైన, రమ్య... 25

- సీ. నాగలోకవిలాసభోగినీమణి యెన
 మగని లోకజేయుట తగవుకాదు
 సాటిలేనటువంటికోటిశ్వరుం డైనఁ
 బేదల విడనాడఁ బెంపులేదు
 పండితమండలాఖండలుం డైనను
 మూఢులతో వాద మూడరాదు
 భోజనంతటి మహారాజైన “లోకలు
 బోధు”ల నాసించి పోవరాదు
 తే. గీ. వీని గుర్తించుజను లెందు మాననీయు
 లగుదు రన సంశయము లేదు; తగవుమాలి
 పోవ యత్నింతురా చేటు మూడకున్నె ?; రమ్య... 26
- సీ. యజ్ఞాదికంబుల నాస్థతో జేయంగ
 నాస్తికి మునుముందె స్వస్తియయ్యెఁ
 దీర్ఘాలవెంబడిఁ దిరిగి నిన్ దరిసింప
 నారోగ్యమా చాలినంత లేదు
 దీనుల రక్షింపఁ బూనుద మనుకొన్నఁ
 గదుపాట నన్నంబు కానరాదు
 పనిఁబూని నీసపర్యను గాల మేఁగింప
 నసదృశధైర్యసాహసము లేవి ?
 తే. గీ. అనయమున్ బస్తు లేకుండ నాదరించి
 తృణమొ కణమొ నీ విడిన ద దెంతొ యంతె
 దానితో నుంటి నిటుమీఁద దారి నీవె, రమ్య... 27

సీ. వార్ధక్యమా చెవిఁ బట్టి యాడింపఁగాఁ
 బహుచుఁబెండ్లా మున్న ఫల మ దేమి ?
 కాపేయమా చేయిఁ గట్టివేయుచునుండ
 వాకిట నిధి యున్న ఫల మ దేమి ?
 సంసారమా కాలిసంకెల యెయుండఁ
 బరము పరం బన్న ఫల మ దేమి ?
 ఉబలాటమా యుసు రుడుఁగుచో నీఁగికిఁ
 బలవరించినయంత ఫల మ దేమి ?

తే. గీ. జ్ఞాన మొదవిన దాది నీస్మరణ లేక
 మేఁకమెడచన్నువలె నున్నమే న దేల ?
 నీప్రసాదముఁ గొన్నవానిదె భవమ్ము; రమ్య... 28

సీ. ముఖము చంద్రుండె, భృంగములు ముంగురులు, నుగ్గు
 బుగ్గులు జగ్గులనిగ్గు లీనుఁ,
 జూపులు తూపులు, చూడ ముచ్చట యగు
 మోవి తేనియతేట, ముద్దుగారు
 వాలిండ్లు గజనిమ్మపండ్లు, చూచుకములు
 కాటుకపీటలకాంతి మించు,
 నారు చీమలభారుతీరుఁ గేరుచునుండుఁ,
 గచము నల్లనిత్రొఁచుకరణిఁ దోఁచు

తే. గీ. మొగముపోయగమున కెంతొ మురిసి మురిసి
 కుచము లని, కటియు, నా రని, కచము లనుచుఁ
 గల్పనలు సేయుకవుల వాగ్గతులు విలలు, రమ్య... 29

సీ. పితృకార్యమునఁ గర్చువెట్టనివాఁ డగ్ర
 హారంబుల నొసంగి యాఁపు లెట్లు?
 కూలివానికె కొల్చుఁ గొలువనియాతండు
 ధాన్యరాసుల నెట్లు ధారవోయుఁ?
 దనవారి నే మెచ్చ ననువాఁడు పరు నల్ప
 విషయంబులో నేమి వినుతిసేయుఁ?
 దనతప్పు నే బైటఁ దలపెట్టువెంగలి
 పరుల దే మని చాటుకఱుచుచుండుఁ?

తే. గీ. గృత మెఱుగక దారుణగతుల నడచి
 మాయలోబడి మర్యాద మంటఁ గల్గు
 నిట్టివారికి నేగతిఁ బెట్టినావో?, రమ్య...

30

సీ. భగవంతునకుఁ బ్రేమ భక్తలోకమునందుఁ
 దలిదండ్రులకుఁ బ్రేమ తనయులందు
 వెచ్చకానికి లంజయిచ్చకమ్ములఁ బ్రేమ
 వెలయాలికిం బ్రేమ విత్తమందుఁ
 గ్రోత్తకోడలి కింటిపెత్తనమ్మునఁ బ్రేమ
 నటకులకుం బ్రేమ నాట్యమందుఁ
 జిలుతెప్పిల్లల కెల్లఁ జిలుతిండిపైఁ బ్రేమ
 సుకవులకుం బ్రేమ సూక్తులందు

తే. గీ. సరసులకుఁ బ్రేమ రసికప్రసంగమందుఁ
 జదువరికిఁ బ్రేమ పుస్తకసమితియందుఁ
 బిసినిగొట్టుకు ధనమందె ప్రేమ మెండు, రమ్య... 31

సీ. కార్యవాదులపట్ల గయ్యంబు కూడదు
 దుర్మార్గుఁ డేమన్న దుడుకు వలదు
 కవులతో నెన్నఁడు గలహంబు పడరాదు
 భిక్షుకు నల్లరి వెట్లఁ దగదు
 కొండెగాండ్రను జేర్చుకొన హాని తప్పదు
 లేని దారోపింపఁ బూనరాదు
 పరకాంతఁ గలనైన భావింప నొప్పదు
 వంటలవానితో వాదు వలదు

తే. గీ. తాహతును మీఱునట్టియత్నంబు తగదు
 నీతిమార్గమ్ముఁ దప్పట ఖ్యాతిగాదు
 శరణు చొచ్చినఁ బ్రోచుటే పరమపథము, రమ్య...

సీ. అతిరాగ మెచటనో హానియు నచటనే
 సుజనుఁ డెచ్చటనో దుర్జనుఁ డచటనే
 భోగమ్ము లెచటనో రోగమ్ము లచటనే
 గుణ మెచ్చటనో యవగుణ మచటనే
 ఆస్తిక్య మెచటనో నాస్తిక్య మచటనే
 క్రొత్తావి యెచటనో క్రు శ్చచటనే
 మునివృత్తి యెచటనో మూర్ఖత యచటనే
 భాగ్య మెచ్చటనో లేవడి యచటనే

తే. గీ. ఒకటొకటి కవినాభావ మొప్పు మమ్ము
 దింపి సంసార మనుపాడురొంపియందుఁ
 ద్రిప్పచున్నాఁడ వాశల కప్పగించి, రమ్య...

సీ. ఖరము సింగముతోలుఁ గప్పకొన్ననుగాని
 గర్జించునే? కూయుఁగాక యెపుడు
 అంకులాడిని భర్త లాలించిననుగాని
 విలునివంకను గన్ను మిటకరించుఁ
 గఱకుఁగసాయికి నఱచి చెప్పినఁగాని
 మానునే? పశుపాత్యఁ బూనుఁగాని
 కుక్క నందలమునఁ గూర్చుండఁబెట్టిన
 మఱచునే? చెప్పల కుఱుకుఁగాని

తే. గీ. యిట్టివెడబుధు లుండిన నెట్టివార
 లార్చి తీర్చుదు రయ్య? నీ యాజ్ఞ చేత
 వార లంతట వారలే తీరవలయు, రమ్య...

34

సీ. ఈశ్వరాంశము లేక యైశ్వర్యవంతుండే?
 విష్ణ్వంశ లేకుండ విభుఁడు కాఁడు;
 కిన్నరాంశంబు లేకున్న గాయకుఁ డానె?
 శుక్రాంశ లేకుండ సుకవి కాఁడు;
 భోగ్యంశ లేకున్న భోగవంతుం డానె?
 గుర్వంశ లేకుండ గురుఁడు కాఁడు;
 బ్రహ్మంశ లేకున్న బ్రహ్మవినుం డానె?
 రవ్యంశ లేక విక్రముఁడు కాఁడు;

తే. గీ. అప్పరోశయు లేక నాట్యంబు రాదు;
 పెట్టిపుట్టకపోయినఁ బట్టదు సిరి;
 భక్తి కలవాఁడు కాకున్న ముక్తి లేదు, రమ్య...

35

సీ. వలపింపనేరని వనితయందం బేల ?

కూడనికార్యంబుఁ గోర నేల ?

సరసాస్నములులేని సంతర్పణం బేల ?

కవిలేని సభలవై భవము లేల ?

వెట్టిపోయనిదొర వెట్టిచాకిరి యేల ?

యెఱుఱు వీడినపతి కేడ్వ నేల ?

అప్పఱుతోఱుతఁ గల్గి నంది యుబ్బుట యేల ?

యశాచిత్య మెఱుఱుఁగనిత్యాగ మేల ?

తే. గీ. సారకతలేని నెల నిరరకములు;

తోఱుఁచ కావేదజడుఁ డిట్టితుచ్చస్పృష్టిఁ

బెఱుఱుగాఁ జేయు నిక మందలింప వేల ?; రమ్య... 36

సీ. వాణిజ్యమున లక్ష్మీ వలలుచుండు నటంచు

మించి శాస్త్రమ్ము వచించుఁగాదె

యందులో సగ మర్థ మందరే కర్షకుల్ ?

వ్యవసాయ మొనరించి పాటుపడిన;

దానిలో సగము సేవానిష్ఠ రాజుల

కడ నుండువారికిఁ గలుగుచుండుఁ;

బైమువ్వరికె పట్టుపడులక్ష్మీ భిక్షుట

నమ్ములో లేదు లవమ్ముఁగూడఁ

తే. గీ. గాన నీదురవస్థ నన్ బూసకుండ

బ్రతుకుఁదెఱవున కేదొ సద్గతి నొసంగి

కూర్మితో నీపదాబ్జముల్ గొలువనిమ్ము, రమ్య... 37

సీ. తనవారికే కీడుఁ దలఁచుచుండెడువాఁడు
 సైఁచునే షగవారి సొతసంబు
 గంగిగోవును బట్టి ఘాతచేసెడువాఁడు
 పలికిబొంకుట కేమిభయముపడును
 దవతల్లిపట్లనే త ప్పొనరైడువాఁడు
 పరకాంత నే మని పట్టబోఁడు
 ఆపదలో నిడయప్పై తీర్చనివాఁడు
 పిలిచి యెవ్వరికిఁ గాసుల నొసంగుఁ

తే. గీ. జుట్టముల కేదొ యపకృతిఁ జూచువాఁడు
 పరుల కే మని చేయఁడు నాపపుఁబని ?
 నిట్టివారల కేగతిఁ పట్టఁగలదొ !, రమ్య...

38

సీ. ముడిగాళ్లు పడినచో ముదిత యిలా లగుఁ
 గలిమి నశింప జాగ్రత్తపుట్టుఁ
 గామేచ్ఛ లడుగంటఁ గడకు బై రాగి యశాఁ
 బరపతి పోయిన నిరసన మగు
 నతివ లెవ్వరు రామి ననుకూలుఁ డైయుండు
 రిక్తుఁ డా నెడ దేశభిక్తుఁ డగును
 అప్పు పుట్టనినాఁడు గొప్ప లక్కఱలేను
 ఆపదలో మ్రొక్కు లధిక మగును

తే. గీ. దేహదార్థ్యము గలనాఁడె తెలివిఁజెంది
 యక్షరం బైన నీపద మందుకొఱకుఁ
 బాలుపడ రేమిపాపమో నేటిప్రజలు, రమ్య...

39

సీ. నిజ మాడ నెవరికి నిష్ఠురమే వచ్చు
 మొగమిచ్చకము లాడ ముచ్చట యగు
 నైనదానికి నెఱియారాటపడుదురు
 కాఁబోవుదానిని గాన రెవరు
 చూచిమాడనిపని పేచీని బుట్టించుఁ
 బ్రత్యక్ష మగుదానిఁ బట్టఁబోరు
 కాంక్షించువస్తువు కనఁబడ దెప్పుడు
 నుపయోగ పడనిది యుండు నెఱుటఁ

తే. గీ. దగువివేకంబు లేకున్న నగును నెల్ల
 పనులయం దిట్లె తత్తపాటదెంత
 పండితుల కైన నొక్కొక్కపట్టునందు, రమ్య... 40

సీ. పదములు పాటించి కుదు రైననడకతో
 నూతనఘక్కిని నూలుకొల్పి
 రసముఁ బూరించి సంతసము పెంపెసలార
 భావముల్ విరియంగఁ బాఱఁజేసి
 వలపించి రీతులు మొలపించివృత్తులు
 పచరించు మఱుఁగులు పట్టువఱచి
 పుణ్యపాపములు, నగణ్య మా నీతులు
 మకులు పుట్టించి సంబరము నిచ్చి

తే. గీ. కవిత యొప్పినఁ గనఁబోరె కలియుగాన
 సరసుల మఱంచుఁ దెగనీలసాగుచుండ్రు
 ప్రభువులో కాక వీరలు పశువులొక్కొక్క ? , రమ్య... 41

- సీ. కనపడ్డకాంతను గొంగిలించిననాఁడె
పురుషకారం బని పొంగిపోతి
సాధునైననుగాని బాధ పెట్టిననాఁడె
పే రుండు నని పెచ్చుపెరిగినాను
నిరపరాధులనైన నిరసింపకుండిన
నధికారమా యని విధముచెడితిఁ
గడుపు నిండినమాత్రఁ గైలాస మనుచు ను
రాగతమ్ములు సేయసాగినాను
- తే. గీ. ఏమిశిక్ష విధింతువో యెఱుగఁ జాల
నెంతపరితాపపడిన ని కేమిఫలము
నీకృపారస మిచ్చి మన్నింపుమయ్య !, రమ్య... 42
- సీ. మాలమాదిగల్గెల మననా రనుటెగాని
పరహార మూహించి జరుపలేరు
దారపుత్రాదులు వైరు లంటయెగాని
వారికై శ్రమపడ భార మనరు
పూర్వశాస్త్రంబులఁ బ్రువ్వదిట్టుటెగాని
వానిప్రామాణ్యంబు మానలేరు
మతములన్నిటి కొక్కగతి యనుటేగాని
పనివచ్చినపుడు వే ఆనుట పోదు
- తే. గీ. సహజముగ నాత్మలో నెట్టిసంశయంబు
లిమిడియున్నను లోకుల కిచ్చకముగ
నాడుదురు పండితులుగూడ నధమరీతి, రమ్య... 43

సీ. పడఁతికిఁ బరబుద్ధి పొడఁనుఁగూడఁనుగాని
 పొడఁను నిరోధించు పురుషుఁ డెవఁడు
 దాసశీలునియొద్ద ధన ముండవలెఁగాని
 వల దని వారించువాఁ డెవఁడు
 మొండెవానికి మంచి యుండఁగావలెఁగాని
 చెప్పి చేయుచు నెచ్చెలి యెవఁడు
 రాగాంధునకుచు వైరాగ్యంబు గలుగఁడు
 కలిగినఁ దప్పించు బలియుఁ డెవఁడు

తే. గీ. సహజస్వగుణసంపద జరగువాని
 కడ్డు బెడ్డును గలదె? యె దైనఁగాని
 యితకుఁ ద్వద్వాఙ్మ దాఁటంగ నెవనినశము?, రమ్య...

సీ. అగ్నిసాక్షిగఁ బెండ్లియాడినసతిఁ బాసి
 పరకాంతపదములు పట్టినట్లు
 తనసేమముం గోరుఘనులను నిరసించి
 పలుగాకులకు మేలు సలిపినట్లు
 విమలగంగాప్రవాహమున స్నానము మాని
 పల్వలమ్ములఁ గ్రుంకఁబాటినట్లు
 మాతృభాషలకు సన్మానంబు విడనాడి
 పెరభాషలను గౌరవించినట్లు

తే. గీ. స్వజనసంఘంబునెల్ల నావలకు నెట్టి
 పరుల మన్నించుచుండుభూషతులు గలుగ
 సుఖము మా కెట్లు లబ్బు నీక్షోణియుండు?, రమ్య... 45

సీ. త్రాగఁబోతులతోడఁ దగఁకు సావాసంబు
 మర్యాద నాసించుమానవులకుఁ
 గులవృత్తి బట్టి లోఁకువఁ జేయువారితోఁ
 గలియుట జ్ఞానికిఁ గష్టతరము
 తనశక్తిఁ బరునిశక్తిని గణింపనివారి
 యండఁ జేరిన ఘను లుండలేరు
 మాటపొందిక లేనివూటుమానిసితోడ
 సరసులు మాటాడ విరస మగును

తే. గీ. ఎఱుఁగ కందటి నొకరీతిఁ గఱకులాఘ
 నెడ్డెమనుజులు నిరసింప నేమిలోటు ?
 మానధనులకు సంతోషహాని గాని; రమ్య...

46

సీ. ఇంపుగా మగని రమింపఁ గల్గినమాత్ర
 నిల్లా లగునె ? మంచియుల్ల మేది ?
 మెడనిండ దండలు పడవేసినంతనే
 గురువరుం డగునె ? సద్గుణము లేవి ?
 బూడిద నిలువెల్లఁ బూసినమాత్రాన
 బైరాగి యగునె ? ప్రభావ మేది ?
 గోటుగాఁ దలను గిరీట మూనినమాత్ర
 రాజౌనె ? తగినంతరశ్మి యేది ?

తే. గీ. ఆశ లడుగంటకుండిన యతియు నగునె ?
 దోషములు చెప్పినంత నిర్దోషి యగునె ?
 యేపగిది నున్న నేమి నీ కెఱుకపడిన, రమ్య...

47

సీ. భార్యయేకద యని బాధించితిని నేర
 మున్ను లేకున్న మదుక్తు లాడి
 నాకనే యని వెట్టిచాకిరి చేయించి
 పరితాప పెట్టితి సరకుఁగొనక
 తలిదండ్రులే యని విలువ గణింపక
 తూలనాడితి బుద్ధి ప్రాలుమాలి
 బుజ్జగించుచు విద్య లొజ్జ చెప్పినఁగాని
 యపహసించితి మంచి నరయలేక

తే గీ. ఏమిపాపానఁ బోకునో యెఱుఁగఁబోకు
 జేసినవి తప్పలే ముందుచే తెఱుఁగక
 చెప్పితిని మీఁద నింక నీచిత్త మెట్లా ? , రమ్య... 48

సీ. చల్లగా మార్గాడి పిల్లనై తానుగా
 విడిపోవఁ డని పల్కువేసు రొకఁడు
 చన వీయఁ జంకెక్కుచంటిబి డ్డగునాఁచుఁ
 బొమ్మనిచెప్పెడిపురుషుఁ డొకఁడు
 కదిపిన వానిని గందిరీఁగలపుట్ట
 పలుకరింపకు నునుపలువ యొకఁడు
 ఒకమాటు నేర్ప నోపికపట్టి వార్షిక
 మడుగుభలుక మనువెడఁ గొకఁడు

తే. గీ. పొట్టకై వేఁగి ప్రజలఁ జేపట్టియుండఁ
 బండితులఁ జూచి యిటువంటిబండమాట
 లాడుచుండఁగ నుఖము లెవ్వఁడొసంగు ? , రమ్య...

సీ. ధనవంతుఁ డనుచు సొదర్శనంబును జేయ
 మొగమెత్తి చూడఁడే మొద్దురీతి
 నొకవేళ మాట్లాడ నాహించునా యేదో
 మో మోరగాఁ ద్రిప్పి జామున కను
 నామాట తనసొత్తు కేమినష్టము లేని
 పదతి నైనచోఁ బలుకుచూడుఁ
 దనమాట వైపెచ్చు విను మంటయేకాని
 చెప్పినమనవిని జెవులఁబెట్టఁ

తే. గీ. డిట్టిలుబుఁడు మాటలు కట్టి ధనము
 తాఁ దినక యొరుల కీయక దాఁచుకొన్నఁ
 దుదకు దొంగలకో మఱి దొరల కగునో?, రమ్య...

సీ. కవనంబు మంచిదే కాఁబోవువాడవే
 యని సెచ్చుటేకాని మనవి వినరె?
 సేవకావృత్తి కాశింప నీ కే లంచు
 మాటాడుటేకాని మాట విడరె?
 నోరారఁ దీపిగా నుడువుచుండుటెకాని
 తగుసాయమును గోర మొగముఁ గనరె?
 మన మంత యొక టని మాట యిచ్చుటెకాని
 తమజాతి గన్న నుత్తములఁ గనరె

తే. గీ. యిట్టిప్రజ నమ్మి నీభక్తిఁ గట్టిపెట్టి
 యైహికముఁ గూడ విడనాడు నధమవృత్తి
 నట్టుకును ముక్కకును జెడునట్లుకాదె?, రమ్య... 51

సీ. చదు వాతఁడేకాఁడు చదివితీ నే నని

వికటంబుగా వాగువెడఁ గొకండు
 పనిలేనిపని నక్కవినయాలు మన కేల ?
 యని యీసడించెడిచెనఁటి యొకఁడు
 ధనవంతుడను గాద ? మనమాట చెల్లదా ?
 యని నోరుజాతెడిఘనుఁ డొకండు
 వీనియొక్కఁల యేమి ? కాని కూడను రాని
 పద్యాల కే మనుప్రభు వొకండు

తే. గీ. అడిగికొని మనువారి కీపాఁడుగు లేల ?

యనుచు నిరసించుచుండెడియధము లుండ
 సుఖము మా కెట్లుగల్గు నీతోఁ గనియందు? రమ్య... 52

సీ. ఎనుటివాఁ డేదైనఁ జువుచోఁ బ్రశ్నింపఁ

బెద్ద నాదు నటంచు గద్దరించి
 తప్ప లేనిదె పట్టి తహతహలాశింప
 గొప్ప వచ్చు నటంచుఁ గోరుచుదు

రొప్పైనఁ దప్పైన నూహింపఁగాఁబోక

మఱియొక్కమా రన్న మాన్యతయని
 సభలోనఁ దన నెంతొ స్వామివా రనవలె
 నంచు మాటలు గుఱిపించుచుదు

తే. గీ. రిక్తివెడఁగులు కలరుగా యెందఱేని

నాత్మవినుతియుఁ బరనింద లధికముగను
 జేసికొంటయె తమగొప్ప; చేఁ జెఱుఁగఁరె ? రమ్య...

సీ. బడలెల్ల నలిపినయూరముగలి కై నఁ
 బంచెగుడ్డ నిడుపాపాసఁ బోను
 ఏటికేడాది మాబోటికిఁ జను వన్న
 మాషరునకె లేను మల్లుపంచె
 ఎల్లప్పు డింటిలోఁ బిల్ల నాడించెను
 దానికే నియ్య నేఁ గానికూడ
 నింట వంటలుచేసి పెంట్రోఁ గెత్తెడి
 గుంటకే లేను పేరంట మెప్పుడు

లే. గీ. చేయమన్నట్టిపని చేసి చాయవలెనె
 కూడ నుండినచో నేలు జోడుగాని
 కవి కిడెడి దేమి? యిక ముటిగడ్డ యాద్రు, రమ్య...

సీ. పండితుం డయ్యును బండబూతులు వ్రాచు
 వ్యావహారిక మని వాడుచుండ్రు
 కర్మిషుం డయ్యు భోగపరాయఁడు డైన
 సచ్చరిత్రుం డంచు మెచ్చుచుండ్రు
 బ్రహ్మజ్ఞుం డయ్యు దుర్జయముఁ గావింప శి
 ప్తాచార మని కొనియాడుచుండ్రు
 స్వాతంత్ర్య మని వనితాతతి సివమాడ
 మంచీరీతిగఁ బ్రశంసించుచుండ్రు

లే. గీ. ఎప్పుడు నేయెండ కాగొడు గెత్తియున్న
 సమయవేది యితం డంచు సన్నుతింతు
 ఏది సత్యమొ యది లోక మెంచ దకట! రమ్య...55

సీ. నారాయణా! యని నోరూర నినుఁ బిల్వ

నేరనిపుట్టుకసార మేమి ?

మాధవా! నీపదారాధన సేయని

పాణిద్వయం బున్న ఫల మ దేమి ?

గోవింద! నీకథల్ కోర్కెతో విననట్టి

శ్రుతియుగళం బున్న సుఖ మ దేమి ?

శ్రీధరా! యని నిన్నుఁ జేరి జోహార్లు కా

వించని యీమేను బెంచ నేమి ?

తే. గీ. పుండరీకాక్ష! యని నీమపూజ సుత

చేయఁజాలని జన్మముల్ చేటుకొఱకె

మానవత్వపుఫలితమ్ము మా కిఁ కేది ?, రమ్య... 56

సీ. కౌసల్య, “నాపాప! కన్నతండ్రి!” యని

ముద్దాడఁ జేసినపున్నె మేమొ ?

“రామచంద్రా!” యని రాగాలు వాచుచుఁ

బొగడు నారదుపూర్వపుణ్య మేమొ ?

“గురుఁడ” నం చవనిజావరున కుప్పొగు వ

సీమని పూర్వసంచిత మ దేమొ ?

తనవెంట రాముండు చనఁగ సుతోషించు

గాధినందనునిభాగ్యం బ దేమొ ?

తే. గీ. “తనయ! శ్రీరామభద్ర!” యం చొనరఁ బిలుచు

దశరథునిపూర్వకృత మగుతప మ దేమొ ?

తెలియ నావంటియల్పున కలవి యగునె ?, రమ్య...

- సీ. చక్రీ సర్వగతుండు శరణాతఁడే యన్న
 ప్రహ్లాదుఁ డెటువంటి ప్రముఖుఁ డయ్యె?
 రక్షకుఁ డొకఁ డున్న రక్షింపఁడా యన్న
 గజరాజ మృతజీవగణనఁ బడఁడె?
 భక్తుఁడై నినుఁగూర్చి రక్తితో జపియించు
 నంబరీషుం డెంతయధికుఁ డయ్యె?
 నేకాదశీసువ్రతైకధురీణుండు
 రుక్మాంగదుం డెంతసూక్తి కెక్కె?
 తే గీ. భక్తవరత, యాస్తిక్యము, పరమనిష్ఠ,
 వ్రతము గల్గినసుజనులవాలిటికిని
 నీవు ముంగొగుపసఁడివి గావె? దేవ! రమ్య... 58
- సీ. ఆశలి కన్నమ్ము నమ్మతంబె యనుకొంటి
 మృష్టాన్నములు నీవు మెసపుచుండ
 మంచిచాఁపను బట్టెమంచంబె యనుకొంటి
 దూఁగుటుయ్యాల నీ పూఁగుచుండ
 దాటియాకులపంచఁ దగుసాధ మనుకొంటి
 గుల్లు గోపురము లంగళ్లు నీవి
 కాలినడయె నేను గజ మెక్కుటనుకొంటి
 రథముపై విహరించురాజ వీవు
 తే. గీ. ఎంత కంతయె నీసుఖంబెంతుకాని
 నాదు మొఱ నాలకించి నన్నానుకొనవు
 స్వార్థపరుడవె నీవు గూఢార్థ మెఱుంగ, రమ్య... 59

సీ. నీకంటె నా కెవ్వ రేకడఁ గల రయ్య ?
 యాశ్రితవత్సలు లైననారు;
 ఎలుఁగెత్తి మొఱవెట్ట నలజడి తప్పించు
 వారు నా కెవరు కన్నారఁ జూచి ?
 యాత్మసౌఖ్యము నాకు నమరింప నెవ రయ్య ?
 నిన్ను వినాఁగ నాపన్నుఁ డచుచు;
 నేమిచేసిన సరే ప్రేమపాత్రుఁడ నన
 జాలి యెవ్వరికి నీ వేలకున్న ?

తే. గీ. నేమిసేతువా ? నుతిమాలి యిం పటంచుఁ
 గొంపలోబడి నినుఁజూడఁ దెంపులేక
 తూలితిని, నిప్పుడా నన్ను దోషి వనుట ?; రమ్య ... 60

సీ. అలివేలునుంగతో నావెంకటేశుండు
 తిరుపతికొండపై స్థిరుఁడు కాఁడె ?
 దక్షయజ్ఞధ్వంసదక్షుఁడు నీరభ
 ద్రయ్య పట్టినపర్వతమున నిలఁడె ?
 సత్యనిర్వహణుఁ డౌ సత్యనారాయణుఁ
 డన్నవరాద్రిపై నామకొనఁడె ?
 పసిండికన్నులవానిఁ బడఁగూల్చి యప్పన్న
 సింహాద్రియందు వసింపఁబోడె ?

తే. గీ. సాటివారలు భూధరాసాను లగుట
 నీవు నిట నుంటివా రాజరీవి విడిచి
 యెచటనుండిన నీవ్రభ కేసులోటు ?; రమ్య ... 61

సీ కమల ని న్నేప్రోద్దుఁ గామించి నీపాద
 సేవ జేయఁగ నేను జేయు లెపుడు ?
 ప్రాచ్యము ముఖకుమారశ్రేణి నీమవా
 త్సల్య మొందఁగ నాకు సమయ మెపుడు ?
 పడకలై విడక శేషుఁడె యూడిగము సేయ
 నా కెప్పు డిఁకఁ దరుణము లభించు ?
 సురసంఘ మెల్ల నీ శుశ్రూష సేయ నా
 కవకాశ మేది నీయండ నుండ ?

తే. గీ. గంగ నీకాలిలోఁ బుట్టఁ, గమల మెపుడు
 బొడ్డుపుఁ వయి వికసిల్లి పొలుపుమీఱ,
 సర్ఫుపాద్యము లేమి యాయంగఁగలను, రమ్య... 62

సీ. శబరి యొగిలిపండు చవిఁజూపునంతలో
 నిహపరసౌఖ్యము లిచ్చినావు
 పగవానితమ్ముఁ డిమ్ముగ నిన్నుఁ గొల్వ లం
 కకు వేడ్కఁ బట్టముఁ గట్టినావు
 సుగ్రీవుఁ డానాఁడు చుట్టమె చూడఁ బ్రే
 మించి కిష్కింధ నేలించినావు
 అనుమఁడు నిను నమ్మినంతమాత్రనే భవి
 వ్యద్రబ్ధహృషద మీయఁజాలినావు

తే. గీ. ఏమి కావలెనన్న నీ కేమిలోఁబు ?
 చేతిలో నున్న దేమైనఁ జేయఁగలవు
 నాకుఁ జేయనే నీకుఁ బరాకుకాని రమ్య... 63

నీ. అనుకొన్నానని యెప్పు డప్పటికప్పుడే
 కాదు నీనుతునిసంకల్ప మేమొ ?
 సకులకై కష్టించితిరుగ మాయింటికి
 రాదు నీసతి కేమి రాజసమొ ?
 నను వీడు మని వేడుకొనఁ బోఁడు నేఁ జేయు
 నపకార మేమొ నీయాత్మజనకుఁ ?
 గలుఁగఁమఁల్ బాఁడు గంగాన్రవంతిని ముగ్ధఁ
 బ్రోవదే నీకూతుభావ మేమొ ?

తే. గీ. కాని పైవారి నిందింపఁబోను నీదు
 కోడలే మంచి దయ్యె నాకోర్కీ దీర్ప
 నిన్ను వరునిగఁ జేసె నాకన్నకృతికి, రమ్య...

64

నీ. నీభ్యనమును జేయ నిలువక చలియించు
 మనసు వాల్గంటులఁ గనుచునుండు
 నీపూజ చేయఁగ నిరసించుచేదోయి
 యతివచందోయిపై నత్తమిల్లు
 నీనామముఁ దలంపఁ బూసనినాబుద్ధి
 పడఁతిపేరు దలంపఁ బరువులెత్తు
 నీకథారసము పైనిలుపనినాలుక
 ముగుడకెమ్మిచ్చికై మొగమువారు

తే. గీ. నేమొ నాపూర్వకృతపాప మెంచలేను
 జేసినవి తప్పు లెన్నియో చెప్పలేను
 గాతువో కావవో నన్ను ఘాతుకుఁ డని, రమ్య...

65

సీ. ఎవనిని యాచింప నే మిచ్చి పంపును ?

బొట్ట కాపూఁటకుఁ బెట్టలేఁడె ?

ఎవనికి నాభాధ లిటు లంచు మొఱపెట్టఁ

దల నూఁపఁడె ? లోకధర్మ మనుచు

ఎవని సన్నుతిచేయు నేమిలాభము గల్గు

పరిపాటి తప్పదే పండితులకు ?

ఎవనితో నాస్థితి నెఱుకచేసినఁగాని

మనసిచ్చి మాట్లాడు మనికి లేదె ?

తే. గీ. ఏల నీ పుండ నన్యలఁ బ్రాణుమాలి

పోయి వేసారి కాలముఁ బుచ్చుకొంటి ?

నందఱిని జూడవే జగద్భంధుఁడ వయి రమ్య... 66

సీ. పుట్టుకలో నెంతో పోర్వెట్ట లాలించి

పెంచిన దెవరు ప్రేమించి నన్ను ?

శిశువు నై యాఁకలిచే నేడ్వఁ బా లిచ్చి

పెంచిన దెవరు ప్రేమించి నన్ను ?

వకుగు నై యడిగిన బకుఁ గయ్యె నని పెట్టి

పెంచిన దెవరు ప్రేమించి నన్నుఁ ?

బెద్ద నై యుండ నాపెంపుఁ గోరుచుఁ జూచి

పెంచిన దెవరు ప్రేమించి నన్నుఁ ?

తే. గీ. జనువుసాములు చెప్పించి కుదురుఁ గోరి

వేరుఁ బ్రతిభయు రాఁ జూచి పెంచు తెవ్వ ?

రన్నిటికి నీవె; తలిదండ్రు లన్న నెవరు ?; రమ్య... 67

సీ. ఏతీరుగా నన్నుఁ బ్రీతిఁ గాపాడుచుఁ
 జేతోముదంబును జేయఁగలవొ
 సంసారమా నెద్దసాగరంబుగఁ దోచు
 హింసాకరం బయ్యె నితవఱకు
 గతి లేదు బ్రతుక సమ్మతి లేదు నీచుల
 సేవ చేయఁగ నాకుఁ జిత్తమంఘ
 ధనశూన్యుఁ డయ్యును దాతయే కనుఁగాని
 కలవార లీను రేఁగానికూడ

తే. గీ. నెట్లు జీవింప నిఁకమీఁద నెవరుదిక్కు ?
 బ్రతికినన్నాళ్లు భీషయే గతులు కాఁగ
 ముందుపుట్టువుఫల మేమి పొందఁగలము?, రమ్య... 68

సీ. భోగభాగ్యము లేమి పొసఁగింపకుండిన
 నారోగ్యభాగ్యము నైన నిమ్ము
 సంసారసుఖములు పొగింపకుండిన
 నిండువేడుకతోడ నుండనిమ్ము
 సచ్చిదానందంబు సమకూర్చకుండినఁ
 దాపత్రయం బైనఁ దిగ్గనిమ్ము
 పుత్రపౌత్రబలమ్ముఁ బూర్తిసేయకయున్నఁ
 గృతిసంతతిని గనఁ గతుల నిమ్ము

తే. గీ. ఏమిపాపము యెట్లుఁజూడ నెవరు లేక
 బాధపడుచుండు నావంటిపామరునకు
 దివ్యమగు నీపదమ్ములే దిక్కు- తండ్రి !, రమ్య... 69

సీ. అధికారిఁ జేతు నిరక్షరకుక్షీనిఁ

బండ్లితు మూలఁ గూర్పుంజఁజేతు

లోభివానికి లక్షలుం గోటు లితువు

దాతను బుణముతోఁ శాతివైతు

కడుమంచివానికిఁ జెడుగురాలినిఁ గూర్పు

మంచిదానికి దుష్టు మగనిఁజేతు

కూటిపేదను దెచ్చి కోటిశ్వరునిఁ జేతు

కోటిశ్వరుని భిక్షుకుని నొసర్తు

తే. గీ. వేమితలఁచిన నీచేత నేమికాదు ?

నటకుండవు నీవె యీజగన్నాటకమున;

నాచ్చినను దీర్చినను నీవె యార్తరక్ష !, రమ్య... 70

సీ. తాటక నలనాఁడు తనువుమాపితి వన్న

నాఁడుదానిని జంప నధికమేమి ?

వాలి నొక్కమ్మునఁ గూలనేసితి వన్నఁ

గోఁతిఁ జంపఁగ నెంతఖ్యాతి వచ్చె ?

మాయలేడిని రూపుమాపితి నంటివా ?

ఇట్టి నేయుట యెంతవెట్టితనము

ఆరావణుని జంప శూరుండ నందువా ?

పదుగురు కలిసినవని య దెంత

తే. గీ. ఎఱిఁగినటువంటివా రున్నయెడలఁ జెప్పు

నీప్రతాపమ్ము మహిమయు నీటుగోటు

లేమిలాభము నాపట్ల నెడవాఁడ, రమ్య...

సీ. సాంతంబుగా శాస్త్రసమితి శోధించిన
 సమూహునే? నీను సత్త్వగుణము
 పంచీకరణ మెల్ల బాగుగా నేర్చిన
 గ్రాహ్యమే? నీతత్త్వకారవంబు
 షణ్ముద్రలను బట్టి సాధించియుండిన
 దొరకునే? నీదగు పరమపదము
 కఠినోఽపవాసముల్ గావించియుండిన
 నొదవునే? నీను సాయుజ్యపదవి

తే. గీ. కర్మకాండంబునకు నెంత కట్టువడిన
 నమృతమయ మగు నీమూర్తి నరయందర మె?
 చిత్తసంశుద్ధి గలభక్తిచేతఁ గాక, రమ్య...

72

సీ. ఏకోర్కి యని నీకు నెఱిఁగి చెల్లించును
 నేమంత్రతంత్రముల్ లిప్త మును
 నేపూవు పుడని యెఱిఁగి యర్పించును
 నేరీతి హిత మని యేమిసేతు
 నేది నీస్తవ మని యెఱిఁగి నేఁ జేయును
 నేదారి నీ దని యేర్పరితు
 నెందు నున్నా వని యెఱిఁగి పూజించును
 నేరూప మని నిర్ణయించుకొందు

తే. గీ. నేమొ? నీనిజ మెఱుఁగ నా దౌతబుద్ధి?
 యేమి సేయును? సామర్థ్య మేది నాకు?
 నెట్లుమన్నింతువో కృతి నిచ్చుచుంటి, రమ్య...

73

సీ. ఆవేశమా నన్ను నల్లనాడింపఁ
 బాపపుణ్యము లెంచ నోఁపనైతి
 దారిద్ర్యమా నన్నుఁ దహతహాలాడింపఁ
 జేసితి నెన్నియో చెడ్డపనులు
 కామాంధకారమా కనుఁగప్పి ననుఁ ద్రిప్పఁ
 బరకాంతకొఁగిటఁ బట్టువడితి
 ధనకాంక్షయా వెన్నుఁ దన్ని త్రోయుచునుండఁ
 గలిమి సుపాడింప నలుఁగుచుంటి

తే. గీ. నేమిచేసినఁ జేసితి నెఱుకమాలి
 ప్రాలుమాలితి నని నన్ను జాలిదలఁచి
 యేలుకొను భారమా నీడె; యెవరు దిక్కు ?; రమ్య...

సీ. కవనమ్ముఁ జెప్పి నీకరుణఁ బొందుదు నన్నఁ
 బోతన్ననా ? మేను బొంగఁజేయ;
 నకలంక మగుభక్తి నలరించుటకు నేఁ గ
 బీరునా ? నిన్నుఁ గన్నారఁ జూడ;
 సంగీతమున నిన్ను సంతసింపఁగఁజేయఁ
 ద్యాగయ్యనా ? నీమరాగ మొప్పు;
 గుల్లు, మంటపములు, గోపురాల్ గట్టింప
 గోపన్ననా ? యట్టిప్రాపు లేవి ?

తే. గీ. ఆస్తికిని మాస్తి యున్న దీహస్తయుగమె;
 యదియె నీకు సమర్పణ మనుదినంబు;
 బైని గొసరుగ నామనఃపద్మ మిడుదు; రమ్య... 74

సీ. వీనులవిం దైన నీనుతి వినుచెవుల్
 చెవులుగా కితరులచెవులు చవులు
 చిత్రమా నీమచారిత్రముల్ పఠియించు
 వాయిగా కితరులవాయి గోయి
 పూజ్యమా నీపాదపూజ చేయుకరంబు
 కరముగా కితర మా కరము నరము
 కరుణ క్షిప్తైన నీవరమూర్తి గనుకండ్లు
 కండ్లుగా కితరులకండ్లు గండ్లు

తే. గీ. కాన నిరతంబు నీపదధ్యాన మూని
 ముదము దైవాట సేవించు హృదయమందు
 బ్రోవవే నాకు నీకన్నదేవుడెవడు?, రమ్య... 76

సీ. ఏడుకొండలవాని వేడఁ బ్రసాద మ్
 పేరుతో బెట్టడే యొరె మిత ?
 శ్రీజగన్నాథేశుఁ జేరిన బొంగలి
 పెట్టింపడే యిత బొట్టనిండ ?
 సింహాద్రియప్పన చెంత కేగిన దిని
 పింపడే పులిహోరఁ బ్రీతితోడ ?
 వరదరాజస్వామివారిని దర్శింప
 నిషాన్న మిడఁడె సంతస్తి దీఱఁ ?

తే. గీ. బొట్టకూటికి గాదు నిఁ బట్టుకొంట
 నీపదధ్యానమున భక్తి నిలుపుభిక్షుఁ
 బెట్టఁగల్గిన నదె పనివేలు మాకు, రమ్య... 77

- సీ. ఎఱుగనివాడవా? జరుగుఁబాట లేక
 యడిగితిఁగాని నాయాసకొలదిఁ
 బెలియనివాడవా? కలతెఱుం గంతయుఁ
 జెప్పితిఁగాని నాతిప్ప లన్ని
 నేరనివాడవా? దూర మాఱోచింప
 నాఁగలే కున్నది యంటిఁగాని
 చూడనివాడవా? సుఖపనుమార్గము
 మొఱపెట్టితినిగాని కొఱత లెల్ల
- తే. గీ. నెపుడు నీ పుటి వని నాదుహృదయమందు
 దొడ్లనమ్మక మున్నను దూలిపోయి
 త్రాగుఁబోతుగఁ జెలరేఁగి వాగుచుందు, రమ్య... 78
- సీ. పుట్టియుం బుట్టక మున్నె నీకథ విన్న
 ప్రహ్లాదుఁ డెన్నెన్నో పాట్లుపడియెఁ
 దనదుసర్వస్వ విూ వనుకొన్న యలకుచే
 లునకు నిర్ధనత తప్పనిది యయ్యెఁ
 గృతికన్యకను సమర్పించినపోతన్న
 పొలము కున్నియె పొట్టఁ బోసికొనియెఁ
 గొండవై నీ కిల్లు కోరి కట్టినరామ
 బాసుకుఁ జెఱసాల వాస మయ్యె
- తే. గీ. ముంపు నినుఁ గొల్చువారికి నెంకుఁ జూడఁ
 గష్టములె కాని సుఖములు కానరావు;
 అటులె నాపట్ల నైన నే నాఁగఁగలనె?, రమ్య... 79

సీ. పరమేశ్వరా! నన్నుఁ జాలించు తెప్పుకు?
 నీదయారసము నందించు తెప్పుకు?
 నారాయణా! నన్ను నమ్ము టిఁ కెప్పుకు?
 నీ విచ్చుఫలము రుచించు తెప్పుకు?
 భవనమోహన! నీకుపూజ మా కెప్పుకు?
 తనువు శాశ్వతముగాఁ దనరు తెప్పుకు?
 కేశవ! నిన్ను నేఁ గీర్తించు తెప్పుకు?
 మెప్పించుశక్తితో కాలఁగు తెప్పుకు?

శే. గీ. ఉన్న కాలము నిద్రచే సున్న సగము;
 నోగ మని రొమ్ము లని ప్రతిగోజు శాధ
 పెట్ట నివా మేది? పర మేది? తుట్టతుదకు; రమ్య...

సీ. పురుషార్థమా? యేమి పుణ్యమా? యీతనిఁ
 బోషింప నని నీవు పొంచినావ?
 విజయమా? యిటువంటి వెట్టిమానవుఁ గరు
 ణించ నా? కనుచు యోచించినావ?
 నుశమా? వర్ణమా? వాసపూజా? యేమి
 మన కేలరా? యని మఱచినావ?
 యేపాటి కలవా? డిఁ కెందుఁగో జమవాఁకు?
 పోని మృతంచుచు బూనుకొనవ?

శే. గీ. యేమొ నీయూహ తెలియదే యెగుటఁబడిన
 నేని కోరఁగవలయునో యెఱుఁగకుంటిఁ
 జాలుఁ గనిపెట్టి ప్రోచెడిశక్తి లేదె?, రమ్య...

సీ. మీనమై సోముని జా నడంచినదిట్ట
 మెట్టు వై నూనుతాఁ బేటిమేటి
 పసిఁడికన్నులవానిఁ బడఁగొట్టుఁ గ్రోడము
 నరసింహుఁ డై బాలు నరయుఁ ప్రోడ
 బలికిఁ బాతాళము నెలవుఁ జేసినగుజ్జ
 జనపాలురను గొట్టుజన్నిగట్టు
 రావణుఁ బరిమార్చు రఘురామచంద్రుఁడు
 హలముఁ, దాటిసిడంబుఁ గలుగుబలుఁడు

తే. గీ. బుద్ధదేవుండు, కల్కిప్రబుదుఁ డాది
 మూర్తు లన్నియు నీవె నీకీర్తి విసమె
 దశరథాత్మజరామ ! కోదండరామ !, రమ్య... 82

సీ. నారీకుచారూఢపారీణధోరణి
 చేరువునకు నన్నుఁ జేర్చినావు
 కామినినిడువారుకడగంటిచూపులఁ
 బిచ్చివాఁ డన భ్రమపెట్టినావు
 రమణీయరమణీవిలాసమ్ముల నప్పుంబ్వి
 వర్తనమ్ములకుఁ బాల్పఱచినావు
 సుదతికెమ్మివికింశుకపునిగారింపు
 చే దృష్టిచపలతఁ జేసినావు

తే. గీ. ఎఠమఱలింప నెంచిన నించుకంత
 మఱవ నీయక నాబుద్ధి మఱుఁగుపఱచి
 తెంతటిదయార్ద్రహృదయుఁడ వీవో భళిర !, రమ్య...

సీ. సీతామహాదేవి చేర వ ద్దనియెనో
 లక్ష్మణుం డీతఁ డలక్ష్మ్యుఁ డనెనో
 కౌసల్య ననుఁ జూడఁ గలహించునో దశ
 రథుఁడు చెప్పటకుఁ బరాకుపడెనో
 భరతుఁడు నాసేమ మరయ వ ద్దనియెనో
 శత్రుఘ్నుఁ డీవంకఁ జనఁగ నీఁడొ
 సుగ్రీవుఁడే నన్నుఁ జూడ వ ద్దనియెనో
 ఆంజనేయుశిఫారు సందలేదొ

తే. గీ. అలవిభీషణుఁ డెనియుఁ బలుకఁబోఁడొ
 ననుగుఱించి పై నారల మనవు లేల ?
 స్వయముగా నీవె రక్షింపఁ జాలవొక్కొ ?; రమ్య...

సీ. ధనకాంక్ష ననుఁ జేరి తలఁబట్టి లాగిన
 నీచులయొద్దఁ జేఁ జాఁచఁబోను
 పాటపోషణకు నేపట్టు లేకున్నను
 గూటసాక్ష్యములకై పాటుపడను
 గోఱుగా శృంగారపాటవ మాశించి
 నాటకా లాడంగఁ బాటిసేయఁ
 గోటిశ్వరులతోడఁ గూర్చి చేకూరినన్
 గులవృత్తిఁ దొలఁగ మేకొనఁగఁబోను

తే. గీ. ఆస్తికుఁడ నాచు ధర్మరహస్య మెఱిఁగి
 కఱవొ కాటకమో పడి కాల మెట్లా
 గడపుచున్నను దయరాను; కర్మ మేమొ ?; రమ్య...

సీ. మొసలితో యుద్ధమా? తసనాలుపడుటకు
 నాపని యెంత నీప్రాపు చాలు
 యాచన సేయుటా? గోచిబాపడ వయి
 నాపని యెంత నీప్రాపు చాలు
 మోసముఁ జేయుటా? మోహనమూర్తిసై
 నాపని యెంత నీప్రాపు చాలు
 రక్తిసితోఁ బోర? చిక్కులుపడుటకు
 నాపని యెంత నీప్రాపు చాలు

తే. గీ. నంటి నేమంటి; విదిచేయ వర్ణమంటి,
 దుదకు నీవుంటి నేనుంటి దొడ్డ దవుడు
 చేయవచ్చును దక్షత చేతి కిచ్చి. రమ్య...

86

సీ. చెఱకుప్పికిఁ జీమఁ జేరిచె నెవ్వఁడు?
 నాభిలోఁ బురువుల నాఁటె నెవఁడు?
 వృత్తోగ్రమునఁ జేర్చెఁ బక్షుల నెవ్వఁడు?
 నదిఁ బొంగఁ జేసెడినాథుఁ డెవఁడు?
 రాతిలోఁ గప్పను రక్షించు నెవ్వఁడు?
 ఎల్లపూలకుఁ దావిఁ జల్లె నెవఁడు?
 కడలిలో లవణంబుఁ గలుపువాఁ డెవ్వఁడు?
 తివిరి ముండ్లకు వాడి దిద్దు నెవఁడు?

తే. గీ. సహజ మగుశక్తిఁ బ్రకృతిలో సుతరించి
 యాదుకొన వొక్కొక్క? మొక్కకుఁ బాదువోలె
 అట్టిసీకు నమస్కార మయ్య! తండ్రీ!, రమ్య...

87

సీ ఎవనియానతిచేత నీ రేడుజగములు

పుట్టుము బెరుగుము గిట్టుచుండు
నెవనియానతిచేత నీసార్యచంద్రుల

హర్షిశంబులు చేను నన్నులెరి
యెవనియానతిచేత నీగ్రహములు మీట

నలువొందు నక్షత్రనాను మొరి
యెవనియానతిచేత నీసదాగతి యెల్ల

జీవులప్రాణమై చెలువు మీఱు

తే. గీ. నెవనియానతిచే జెట్టు లివురు దొడ్డిగి

పూలు గాయలు బండ్లు బెంపుగ నొసగు

నట్టికరమాత్మ పీవ నిన్ బట్టుకొంటి, రమ్య... 88

సీ. కొండంతగజమున కుండుబల బేడ ?

మానటీ డై నట్టినునుజు యేడ ?

గుండె గాబు నేయుచుండుసాగర మేడ ?

బడవ గొంతుకువానిపగ్గ యేడ ?

బ్రహ్మాండభాండంబు పర్వుచీకటి యేడ ?

గడు మిన్నుచునుదీకకళిక యేడ ?

మానవదేహంబు మాపునోగం బేడ ?

నౌషధ మానగింజంత యేడ ?

తే. గీ. బురహరుం డేడ ? నురువిరిశరము లేడ ?

హెచ్చుతగ్గులు చెప్ప నే నెంత ? నీవె

యాదగింక రివ్వొంత కొండంత గాదె ? రమ్య... 89

సీ. భద్రాద్రి శ్రీరామభద్రుడవే యన్న
 శ్రీరంగవాసిగాఁ జెప్పుచుండ్రు
 శ్రీరంగమే నీకు సిరమందిరం బన్న
 నాజగన్నాథ మాయతన మందు
 రాజగన్నాథమే యాయతనం బన్న
 సేతువునందు వసించువందు
 రాసేతుజే నీనివాస మా ననుకొన్న
 నల యయోధ్యాపురి నిలయ మండ్రు

తే. గీ తిరిగితిని దేశదేశాలు దిమ్మతిరగ
 నీప్రభావమె, నీరూపె, నీగుణంబె
 చూడార! నీ వొక్కయెడ నుంటి పనుట యెట్లు?, రమ్య...

సీ. సంసారమా చాల హింసాకరం బని
 తెలిసియు మాయలోపలనె పడితి
 విషయసుఖములూ వెతలకోసమె యని
 తెలిసియు మాయలోపలనె పడితిఁ
 బుత్తమి త్తకళత్రపౌత్తు లస్థిర మని
 తెలిసియు మాయలోపలనె పడితి.

ధనధాన్యములు భూమి తనవెంట రా వని
 తెలిసియు మాయలోపలనె పడితి

తే. గీ. నేమొ? యీమాయ నీలీల యేమొకాక
 యెంత బాగ్గ త్తపడిన నావంత జ్ఞప్తి
 రాదు; పడిపోవఁ బరితాపమా దహించు, రమ్య...91

సీ. తనువు నిత్య మటంచుఁ దలపోసి గొన్నాళ్లు
 సింగారముల్ సేయఁ జెలిపోయెఁ
 గామినీభోగేచ్ఛ కలుగఁగఁ గొన్నాళ్లు
 కన్నుమి న్నెఱుఁగనికాల మాయెఁ
 బుత్తమిత్త కళత్రపాత్త సంపత్తిని
 గడియింపఁ గొన్నాళ్లు గడచిపోయెఁ
 బేరుప్రతిష్ఠ కై పీఠులాగుటలోనె
 బిరబిరఁ గొన్నాళ్లు తిరిగిపోయెఁ

తే. గీ. గాలమా పోయె; నిక నీచకరుణ యెట్లా
 నిన్ను స్మరియింప నైతి నం చెన్నబోక
 విన్నపము లాలకింపు మాపన్నశరణ !, రమ్య... 92

సీ. కరిరాజు కష్టస్థిఘోరములు మొఱవెట్టఁ
 బ్రోవవే నీదగుతీవి మొఱయఁ ?
 బ్రహ్మాండఁ డానాఁడు పడలేనిబాధలఁ
 గని కటాక్షింపవే కనికరమునఁ ?
 బాండవుల్ పడరానిపాటులు పడుచుండఁ
 దోడునీ డయి నీవు కూడఁ జనవె ?
 ద్రౌణిశరాగ్ని చేఁ దహతహ పడు నుత్త
 రాగర్భశిశువు నూరార్పలేదె ?

తే. గీ. అట్టులే చూడు నన్ను నిప్పట్టునందు
 కలిమిఁ జుట్టణికములనే తలఁప కయ్య !
 దీనులను బ్రోతు రెవ ఠింక ? దేవదేవ !, రమ్య... 93

సీ. ఎచట నీనామమే యొక్కవ వినిపించు
 నెందుఁ జూచిన నీదుమందిరములె
 ఎచట నీచలతమే శ్రవణముగాఁ దోచు
 నెందు నీలీలకు సందులేదు
 ఎచట నీగోష్ఠియే యిగులు లొల్కుచునుండు
 నెందు నీసృష్టికి నెడములేదు
 ఎచట నీస్రీధీకు సౌచ్చుత్కలు లేవు
 ఎందు నిన్ బోలుచా రెవరుకలరు ?

తే. గీ. ఎచట నీరాజ్యకారవ మెంచఁగలము ?
 ఇంతకును బూర్వకృత మగుసంచితమునఁ
 చెలియకే నాగు వీ రని కలఁతవడితి, రమ్య...

94

సీ. రక్షింప శిక్షింప దక్షిండ వీ వౌటఁ
 జెప్పఁగా నేల ? నీచిత్త మింకఁ
 విజిపింకఁ గటిపింప విజ్ఞాని వీ వౌటఁ
 జెప్పఁగా నేల ? నీచిత్త మింకఁ
 నాలింప లాలింప సధికా వీ వౌటఁ
 జెప్పఁగా నేల ? నీచిత్త మింకఁ
 బాలింపఁ దూలింపఁ బ్రభుఁడవు నీ వౌటఁ
 జెప్పఁగా నేల ? నీచిత్త మింకఁ

తే. గీ. నామమాత్రమ్ము నాప్రయత్నమ్ముకాని
 కార్యకారణఫలితసాఘటన నీదె
 మనుజుచాపల్యమును నేను మానఁగలనె ? , రమ్య...

సీ ఏజీవకోటికి నేలిక వనుకొందు

నేమూర్తి నీ దని యెంచుకొందు
 నెపుడు నీయాధార్థ్య మెఱుంగుదు ననుకొందు
 నెపుడు నన్నుగలాడ నిచ్చయందు
 నెవరు నీయానవా లెఱిగింతు రనుకొందు
 నెవరికిఁ జిక్కినా వీవు ముందు
 నేనుహితుఁడు నీకు హితుఁ డని యనుకొందు
 నెవ్వనివలన ని న్నెఱిగికొందు

జే గీ. నేదియో మాయగాఁ దోచె నెంతవఱకు
 యోచనము చేసి కష్టించి యోర్చియుండుఁ
 బుణ్యకాలము రవ్వంత సోవుచుండె; రమ్య...

96

సీ. ఘోషదీపములచే దీపించు నీగుడి

కలపంబు నీమేన వలపు లీను
 శృంగారకళలతోఁ జెలఁగు నీపడకిల్లు
 సొంపుగుల్కెడు పవ్వళింపుఁబాన్పు
 ఇంగిలీకిపు వింతరంగు చుకులంబు
 పరమాన్నములు నీకుఁ బారణములు
 రత్నాలు, పతకహారములు, కిరీటంబు,
 పచ్చలకడియాలు, వైడిగొడుగు

తే. గీ. నన్నియును గల్గి నా కొకతైన నిడవె?
 పేరుఁ దలఁదాల్చినను నీకుఁ బ్రేమ లేదె?
 పేరు సార్థక మగుసదాచార మేది?, రమ్య...

97

సీ. గోవిందుఁ డని నిన్నుఁ గోవిదు లందురే?

నాకష్ట మెఱుగనినాఁడు నిన్ను;

సర్వేశ్వరుం డన్నసత్కీర్తి యుండునే?

నన్ను రక్షింపనినాఁడు నీకు;

సర్వజ్ఞుఁ డీ వన్నసన్నుతి యుండునే?

నా మొఱాలింపనినాఁడు నీకు;

నా రక్షకుఁ డన్నయధికార ముండునే?

నన్నుద్ధరింపనినాఁడు నీకు;

తే. గీ. నెంచ గోవిందుఁడవా పరమేశ్వరుఁడవా

జ్ఞానివో రక్షకుండువా నే నెఱుంగ;

నీపరీక్షకు నే నెట్లు లోపఁగలను?, రమ్య...

98

సీ. నీపాదసేవ మనీషియై సర్వదా

పాయనివీరాంజనేయుఁ డెఱుంగు

సంకల్పమాత్ర నీ సత్స్వరూపస్ఫూర్తి

ముదముతోఁ జూచునారదుఁ డెఱుంగు

భవదీయమహిమ గర్భస్థుఁడై కథలుగా

నాలించినట్టిప్రహ్లాదుఁ డెఱుంగుఁ

బ్రకృతియిం దెల్ల నీప్రభ నిండె ననునట్టి

శ్రుతిరహస్యమును శ్రీశుకుఁ డెఱుంగు

తే. గీ. నీకు నామమహత్త్వంపునియతి యెల్లఁ

గోకిలం బయి కూయువాల్కికి యెఱుంగుఁ

గాని ని న్నన మే మెంత కలియుగాన?, రమ్య...

99

- సీ. పాపమంచును బరితాప మొందుదుఁగాని
 చేయుచున్నా నెన్నో చెడ్డపనులు
 కడుపుకక్కుఁజితిగాఁ గడ కెఱుఁగుదుఁగాని
 తడఁబడుచుంటి దుందుడుకుపనుల
 మంచి గా దనుచు యోచించుచుందునుగాని
 విడువదే? మన సేమి చెడుగులందు
 నజ్ఞాన మని బుద్ధి నాడుచుందునుగాని
 యావేశమునుబట్టి యాఁపలేనె
- తే. గీ. ఏమిపాపమొ, నాజన్మ కేమికొఱఁయొ?
 చేసి పరితాప మందుటఁ జేయుచుంట
 మానదే నీనుభక్తిని బూను తెపుడు?, రమ్య... 100
- సీ. ప్రియునికైవడి నన్నుఁ బ్రేమలో ముంతువు
 శతునిరీతిగ నాకు శ్రమల నిడుదు
 తల్లిలాగున నన్ను నెల్లెడఁ జూతువు
 కలచందమునఁ దోచి కనులబడవు
 గురునిమాదిరి నాకు మఱుఁగుఁ జెప్పుచునుందు
 పాపకూపమునందుఁ బాఱవైతు
 తండ్రిపోలిక నన్ను దయ నేలఁ గనిపింతు
 వాపత్తు పైబడ నడ్డుపడవు
- తే. గీ. ఏమొ నీయూహ తోచ ది తెందుకొఱకు
 మాయ నాటక మాడెద వోయి! చెపుమ
 దీన నీ కగుపేరుప్రతిష్ఠ లేమి?, రమ్య...

సీ. హిందూమాసల్మాను లందఱి నొకటిగాఁ

జేసిన దీభద్రశిఖరిగాదె ?

గోపన్న సంసారతాపమ్ము లకుగంటఁ

జేసిన దీభద్రశిఖరిగాదె ?

తానీషమూరతఁ దప్పించి జ్ఞానిగాఁ

జేసిన దీభద్రశిఖరిగాదె ?

మతములఁ గొట్టి సమ్మతి నందఱిని గొల్వఁ

జేసిన దీభద్రశిఖరిగాదె ?

తే. గీ. యెంచ నీభద్రగిరిపూర్వసంచితమ్ము

చెప్ప శక్యమె నాబోఁటిచిఱుత కిప్పుడు ?

వినఁ దలంచిన నీవె చెప్పింపవలయు; రమ్య... 102

సీ. ఎవఁడు నా కిచ్చు? నీకృప యింత లేకున్న

నంటి ధన్వప్తి యైనతఱిని

నెవఁడు నా గొట్టు నీ దవుపూన్ని లేకున్న

నంటిఁ దిరస్కార మైనతఱిని

నెవఁడు వంచించు నీ కష్టమే లేకున్న

నంటిఁ బరాభవం బైనతఱిని

నెవఁడు బిడ్డగు నీయహీనమా దయ లేక

యంటిఁ బుత్రోత్సవ మైనతఱిని

తే. గీ. నన్నిటికి నీవె యంటి నే నాడుమాట

తప్ప యొప్పు యెఱుగ నీ వొప్పితేనిఁ

జూడు నాభార మింత మా తాడకుండ; రమ్య... 103

- సీ. పోతనవైఁ జూపుప్రీతిఁ జూపిననాఁడు
 హాయిగాఁ గృతి నీకె యిాయఁబోనె ?
 భ్రమరకీటన్యాయభాతిఁ జేసిననాఁడు
 కాళిదాసునివంటికవిని గానె ?
 వాల్మీకి కిడినతావకనుంఠ్ర మిడునాఁడు
 వ్రాయనే కోటిరామాయణములు ?
 ధర్మాత్మజున కిడదయను జూపిననాఁడు
 పాలింపనే లోకజాల మొకఁడ ?
- తే. గీ. నాంజనేయునివైఁ జూపు నాదరచ్యుఁ
 జూపినావేని నామీఁద సుస్థిరముగఁ
 బడయనే భావిసద్బ్రహ్మపదవి నేను ?, రమ్య... 104
- సీ. ఆకలివేళ మృష్టాన్నముల్ చల్లారఁ
 బెట్ట శ్వాసము మాతిఁ బెట్టినపుడు
 పరిపక్వమై పంటపై రుండఁగాఁ బెను
 గాలిచే సస్యము తూలినపుడు
 తనువరించిన కాంతఁ గొనిపోయి తలిదండ్రు
 లితరులకుఁ బెండ్లి కిచ్చినపుడు
 వైభవోపేతపట్టాభిషేకంబు కాం
 తారవాసంబుగా మాఱినపుడు
- తే. గీ. నరిమన మెటులుండునో యటులె నాకుఁ
 జేతి కందెడిఫలమునుఁ జేరనీక
 వ్యర్థునిగఁ జేయుచుంటి నీస్పర్థ యేమొ ?, రమ్య...

సీ. ఆంజనేయున కిచ్చునాధిక్య మిడినచో
 దాటనే భవవార్ధి మాటలోనె ?
 ప్రహ్లాదనకు నిచ్చుభక్తి నా కిడినచో,
 జూడనే ని న్నెల్లచోటులందు ?
 ధ్రువున కిచ్చినమనోరూఢి నా కిడినచో,
 గట్టనే నిన్ను నాయెటయెదుట ?
 నారదుపైఁ జూపుకూఱిమి నా కిడ్డఁ
 గలసికోనే నిన్నుఁ దలపులోనె ?

తే. గీ. యెంతపాక్షికమో భక్తసంతతియెడ
 నిప్పటికి నీకు నామీఁద నేమొకాని
 కనికరము రాదె ? నాపూర్వకర్మ మొక్కో?, రమ్య...

సీ. ఆపన్నులను వీడ నీపన్నుగడ యేల ?
 యచ్చు కొక్కటి సేయ మెచ్చ రెవరు
 కష్టజీవులఁ బ్రోవ నిష్టము లేకున్న
 సుఖుల రక్షింపను జోద్య మేమి ?
 పాపాత్ములను నెట్లు పాలింప నందువా ?
 పుణ్యులఁ జూచినఁ బాలు ప దేమి ?
 ఏవాటిదొర వని చేపట్ట నంటివా ?
 ఘనుల కీ వర సెడిపనులు గలవె ?

తే. గీ. నీకు దక్షత కలదేని సాఁకు మయ్య !
 వారు వీ రని భేదము చేరకుండ
 దీనరక్షకవిరుదు శోధించు మయ్య!, రమ్య... 107

౪. కైకవరంబుచేఁ గానల నివసింప

వచ్చినా వనంగ నిక మెచ్చెజనము
ఖరదూషణాదిరాక్షసులఁ జక్కాడుట

నాలించి ఋషులు మి న్నందుకొనిరి

పగవానితమ్మునిఁ బాలించితి వనంగ

సురలు వరించిరి విరులవాన

రావణుఁ జంపి నీలావుచే నీతను

గైకొంటి వనఁ గీర్తి కడలువ్రాకె

తే. గీ. నేమిలో టయ్య? గుణవంతు లెచట నున్న

గౌరవమెకాని సుఖములఁ గాంచఁబోరు;

కనుకనే కొండ లెక్కంగ మనసువుట్టె; రమ్య... 108

సీ. తాటకఁ బరిమార్చుపోటిరి వైయున్న

రాదు నీ కీపేరు రామభద్ర!

శివునికార్చుక మొక్క చిటికెలో విడిచిన

రాదు నీ కీపేరు రామభద్ర!

వాలి నొక్కమ్మునఁ గూలనేసినఁగాని

రాదు నీ కీపేరు రామభద్ర!

రావణాసురుఁ జంపుచేవ గల్గినఁగాని

రాదు నీ కీపేరు రామభద్ర!

తే. గీ. నీత నీచెట్టఁబుట్టఁ జేసికాని

యింతపే రుండునే ద్వాపరాంతమునకుఁ?

దాత, రఘువున కేది నీభ్యాతిఁ జూడ?; రమ్య... 109

- సీ. ఒక చోట నవ్వితు వొక చోట నేడ్పింతు
 వొక-చోటఁ బాడింతు వొప్పుమీఱ
 నొక-చోట మ్రొక్కింతు వొక-చోట మ్రొక్కుల
 నందుకొ మ్మని నన్ను ముందునుంతు
 వొక-చోట రాగమ్మ నొక-చో విరాగమ్మఁ
 గలిగించి యాశ్చర్యకలస ముంతు
 వొక-చోఁ జరాకును నొక-చోఁ బరాకును
 దెప్పించి నాముప్పు త్రిప్ప లందు
- తే. గీ. వొక్క-చో నుండ నియమింతు వొక్క-చోట
 దేశ్చెడిమ్మఁ యనిపించి త్రిప్ప దార !
 బొమ్మలమె నీకు మేము? కానిమ్ము దేవ !, రమ్య...
- సీ. నీధ్యాసమును జేసి నిమిషంబులోపలఁ
 గనుమాసి నీమూర్తిఁ గాంచుచుండ
 జాగరూకతతోడ యోగమ్మఁ బట్టఁగఁ
 బట్టెరా విడఁ డని తుట్టతుదకు
 శ్రవణమ్మలకు నేదోశబ్దమ్మఁ జేకూర్చి
 చెలువ మోహపుబొమ్మఁ జెంత నునిచి
 కనులపండువుగాఁగఁ గనఁజేసి చిటికెలోఁ
 జిత్తమ్మ నిలునటుఁ జెదరఁగొట్టి
- తే. గీ. మట్టెచప్పుడుతో నీవు మాయ మగుదు
 వింతవ్యామోహ మిడినవా రెవరు నాకు?
 బంతివలె నీవెకాదె యాడింతు నన్ను; రమ్య... 111

సీ. ధర్మమార్గమ్ము నాదరముతోఁ జూపినన్
 స్వాంత మావంకకుఁ జనఁగఁబోదు
 కామోపభోగముల్ కలలవంటి వటంచుఁ
 దెలిపినన్ మనసు చంచలత విడువ
 దేది యేలాగున నేర్పాటు కాదగు
 నది నాపురాకృత; మట్టికర్మ
 ముఖకనుకూల మై యొనరుదానికి మించి
 యిదమిత మని చేయ నెవని శక్య?

తే. గీ. మిదియె నాప్రార్థనము; నాకు నిదె మతంబు;
 జన్మజన్మాంతరములందు మన్మథమున
 నీపదారూఢ మగుభక్తి నిలుపు మయ్య!; రమ్య... 112

సీ. గర్భనారకమును గడచి నే భువిఁ బడ
 కుండ నాతండ్రికి నుసురుఁ బాపి
 తరువాత మూఁడేండ్లు వాఁట నాజనయిత్రి
 నెఱిగి యెఱుఁగకుండఁ గఱవుఁజేసి
 ననుఁ జూచువార లెందును లేనితఱిని నా
 పెదతల్లికిని బేర్కి బెం పొసంగి
 చదువుకో దేశాల సంచరింపఁగఁ బాపి
 సంసార మని యొక్కచానఁ గట్టి

తే. గీ. బిడ లని పెట్టి చంపుచు నడమైన
 పొరుగుపంచల పాల్చేసి పొట్టకొఱకుఁ
 ద్రిప్పుచుంటివి నీముప్పుతిప్ప లనుచు; రమ్య... 113

సీ. దున్నబోవఁగ నెద్దు మన్నబోవఁగ నావు
 కాకుండబోయితిఁ గర్జ మేమి ?
 తెక్క లాఢార మేముక్క లేమాత్రమో
 వచ్చిన డ బ్బిచ్చువారు లేరు
 కాలముబట్టి నొకరి మంచి దని యుంటి
 నూరూరఁ బొట్టకుఁ జేరలేక
 పొట్ట నెప్పట్లనో పోషించుకొనవచ్చుఁ
 బని వోవ నుత్సాహభంగ మయ్యె

తే. గీ. నేదొ నీపున్నె మంచు నే నాచుకొన్న
 పనియె పదివేలు; పయిపయిపరువు లేల ?
 యెవనిగిని బుద్ధి పుట్టింప నీయఁబోరు; రమ్య... 114

సీ. అగ్రహారికుండను సగ్రహరము లేదు,
 నిగ్రహించెడుబుద్ధి నిలువలేను,
 విద్యారినేకాని విద్వాంసుండనుగాను
 బద్య మల్లినఁ గవీశ్వరుండఁగాను,
 బొట్టకోసము విద్యఁ బట్టికల్లార్పను,
 ధనవంతు లనుచు వందనము లిడను,
 రాజమర్యాదకై ప్రాకులాడఁగఁబోను,
 నోరూర్పురుచులకై జాటిపడను,

తే. గీ. గులముపెంపును బాటించి, గుణ మెఱింగి,
 న్యాయమార్గము చేపట్టి నడచుచున్న
 జాలిఁ జూడ; వ దేమొ ? దయాలవాల !, రమ్య... 115

సీ. “ఊడిమూడి” సమాఖ్య నొప్పునిటను నన్న
 పూర్ణకు నాగరాట్ పుంగవునకుఁ
 దనయుండ రామభద్రునకుఁ జొత్తుండ, భా
 రద్వాజగోత్రానఁ గ్రాలుచుండి
 తగ “బల్ల” వారికిఁ దత్తుండ నయి వేంక
 మాంబను నీలాద్రిమనుజవిభుని
 చల్లియుఁ దండ్రిగా నెల్లప్పుడును గొల్చి
 వారియాశీర్వాదభాగ్య మంది

తే. గీ. వినుతరుక్మాంగదునిగోత్ర మెనసి నీకు
 గాస్క నూటకదా రీయుఁ గలిగినాఁడ
 సాఁకుమీ ననుఁ గృప రామచంద్రకవిని
 రమ్యగుణసాంద్ర ! భద్రాద్రిరామచంద్ర !

116

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

స వ ర ణ.

24	ఉద్యమలో	తమ	తన
51	“	అట్టుకును ట	అట్టునకు ట
58	“	భక్త	భక్తి
62	“	పాద్యము	పాద్యాదు

పండ్ల తాభిప్రాయములు.

మహారాజశ్రీ బళ్ల రామచంద్రరాజుగారు రచించిన “భద్రాద్రిరామ చంద్రశతకము” వారు చదువగా వింటిని. అందు నీతి, భక్తి మున్నగు విషయములు నిడికీకృతములైయున్నవి. వైలి సరళముగ ద్రాక్షపాకముగ నుండి పండిత పామర మనోరంజకమైయున్నది. ఏపద్యముచూచినను ధారాశుద్ధిగ లిగి శ్రవణపేయము గానున్నది. దీని నాంధ్రలోక మాదరించుటయేగాక, పాఠశాలలలో పాఠ్యపుస్తకములుగఁ గూడ నిర్ణయించుట కనుకూలపద్ధతిఁ బొందియున్నదని నా యభిప్రాయము.

కవిసార్వభౌమ, శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి, రాజమండ్రి.

శ్రీ బళ్ల రామచంద్రరాజుగారు, వారు విరచించిన “భద్రాద్రిరామ చంద్రశతకము”ను స్వయముగ బరిప నాలకించితిని. సరసమగు మృదులశైలియు హృదయంగమము లగు దేశీయోక్తులును, నీతిభక్తిపరిపూరితము లైన భావములును గల యీశతకము కళాశాలలలోని విద్యార్థులకుఁ బఠనీయగ్రంథముగానుంచిన వారి వైతికజీవితమునకు మివుల బ్రబోధమును గల్గించునని నా నిశ్చయము.

ఈ కవివరస కితోధికముగ ననేక గ్రంథరచనాసాహస్యమును బ్రసాదింప హరిహరదేవు ననయము నర్థించుచున్నాఁడ.

కవికంఠీరవ, కాకరపర్తి కృష్ణశాస్త్రి, తుల్యారామేశ్వరము.

సీ. మాకవితాపితామహుల శ్రీతిరుపతి, వేంకటేశ్వరుల దీవెనల నొంది మామకజనని శ్రీకామేశ్వరీదేవి, దయ నొండఁ దగిసపాత్రత గడించి మావంటికవిమిత్రమండలి కున్నుఖి, మగు హృదబ్జముతో నతిశయిల్లి మాభట్టుమూర్తియశోభాగ్యమును నిజా, స్వయసీమ నిలుపుకొనఁగఁ బూని గీ. రమ్యగుణసాంద్రు భద్రాద్రిరామచంద్రు, నాశ్రయించిన నీకు నిత్యము భద్ర మగుట కింక సందియం బేమి? యలరితిగద, సార్థకాఖ్యుండ వై రామ చంద్రరాజ!

అష్టావధాని, ఉభయభాషాప్రవీణ,

వడ్డాది సీతారామాంజనేయకవి, (ఖాళింకోట.)

13190